

KJAK

Námsfrøðingar eru eisini serfrøðingar

Maud Wang Hansen

forkvinna í Føroya Pedagogfelag

Tað av sera stórum týðningi, at politikarar, bæði lands- og kommunalpolitikarar lurta og skilja ta ráðgeving, tey fáa frá okkara serfrøðingum, námsfrøðingunum.

Vit hoyra í dag eina breiða umrøðu av, hvat fólkaræði er. Hetta sprettur úr einari ávísari ónøgd við, at fleiri í okkara samfelag uppliva ikki, at fólkaræðið virkar. Hvat vil tað siga, og hvat meina tey við?

Vit hoyra akademikarar siga, at politikarar ikki lurta eftir vitan og ráðgeving frá serfrøðingum. Vit hoyra onkran siga, at politikarar ikki skulu lurta eftir serfrøðini. Onnur siga, at tað er nóg mikið, um politikkarin lurtar eftir serfrøðini, men at politikkarin ikki neyðturviliga skal gera sum serfrøðin sigur.

Mín greiða fatan er, at tað setur fakligheitina og politiska trúvirðið í beinleiðs vanda, um ikki verður lurtað

eftir fakligu ráðgevingini. Eitt er politiska skipanin og teirra egna embætisverk. Eitt annað eru øll tey starvsfólk, sum við sínari fakligheit dagliga virka sum serfrøðingar á sínum arbeidsøki. Tað veri seg bæði á landsins stovnum og á kommunalum stovnum.

Sum stórta fakfelag á almenna økinum í Føroyum, varða vit av arbeidsviðurskiftunum hjá umleið 2000 starvsfólkum. Av teimum eru allar flest kvinnur í burðarførum aldri. Hesin samfelagsbólkur er viðkvæmur, og vit síggja í alt ov stóran mun, at hesin samfelagsbólkur stingur í sekkin og flytir av landinum. Av ymskum orsökum og eisini av orsökum, sum vit sum fakfelag ikki vita nakað um. Tó, tær orsøkir, vit kenna og vita nakað um, hava vit eisini skyldu at seta orð á og rópa varsko um. Niðanfyrri eru nevnd fleiri viðurskifti sum kunnu broytast, og sum vit sum fakbólkur kunnu vera við til at betra um, og tí er tað okkara skylda at gera vart við okkum. Um politiska skipanin, sum í okkara føri er arbeidsgevarin hjá limunum, ikki lurtar eftir ráðgeving og áheitanum frá fakfólkunum, námsfrøðiligu leiðarunum, so gongur tað galið.

Dømi um hví limir okkara flyta úr Føroyum eru millum annað:

- At tað er alt .ov trupult at fáa eitt fulltíðarstarv innan okkara sáttmálaøki.

- At lønin er so lág, at tað er nærum ógjørligt at kunna forsyrgja sær sjálvum við bert einari løn, og at tað ber als ikki til við einari niðursettari løn.
- Ótrygg setanarviðurskifti, tá barnatalið á dagstovnum minkar.
- At arbeidsumstøðurnar nógva staðni eru so vánaligar, at tað letur seg ikki gera at arbeida fulla tíð.

Orsøkirnar til, at arbeids-umstøðurnar eru vánaligar, eru millum annað:

- Ov nógvur larmur frá børnum. Onign avloysari, um føst starvsfólk eru sjúk ella í feriu.
- Lítill og onign førleikamenning.
- Ongin tíð til at eftirmeta tað pedagogiska arbeiðið.
- Torført at halda pausur.
- Ov fá starvfólk og tiskil trupult at røkka endamálinum í dagstovnalógini umframt at røkka teim krøvum, sum arbeidsgevarin og politiski myndugleikin stingur út í korti.
- At 40 tímar eru ov nógvir tímar at arbeida um vikuna.
- At okkum tørvar fasta áseting av normering, og hava vit bert vegleiðandi tøl-ini frá Almanna- og heilsu-málastýrinum, sum alsamt ikki verða fylgd, hóast tey eru bygd á eitt minstamark fyri, hvat er forsvarligt.
- Spyrja vit so nærri um, hví larmur er ein trupulleiki, so hongur tað millum annað saman við, at hølini ikki eru vælegnað til nógv børn,

at barnatalið er ov høgt til tann stavsfólkahóp, sum er, og serliga tá starvsfólk mangla, og eingin avloysari verður settur í staðin. Hetta førir við sær, at tað er trupult at býta barnahópin í smærri bólkar og kanska fara út við nøkrum børnum, meðan onnur eru inni. Pausur eru av sera stórum týðningi fyri trivnaðin hjá starvsfólkum og fyri bæði kropsligu og sálarligu heilsuna. Starvsfólk kenna tað trupult at halda pausur, um tað mangla starvsfólk inni á stovunum, og tað er ikki gott.

Fyrireikingatiðin, sum varð staðfest í sáttmálanum við seinastu samráðingar, hevur skapt stórar frustra-sjónir hjá limum okkara, bæði hjá leiðarum og hjá starvsfólkum. Endamálið við orðingini í grein 10 í sáttmálanum fyri pedagogar er júst, sum tað stendur: “Hjá pedagogum og hjálparfólki á dagstovnum skal tíð setast av til at fyrireika og eftirmeta pedagogiska arbeiðið.”

Hesi orðing kann eingin ivast í, tó er tað so, at politiski myndugleikin má bera so í bandi, at hetta kann fðrast út í verki. Um leiðarin á tí einstaka dagstovninum ikki fær karmar til at geva starvsfólkunum hesarsømdir, sum sáttmálin ásetur, so er tað at meta við sáttmálabrot. Hetta setur leiðaran í eina ringa støðu, og tað kunnu uppstanda konfliktir millum starvsfólk og leiðara, sum er púra órimiligt, tí leiðarin fær ikki broytt játtanina.

Tað fær bara umsitingin hjá politiska valdinum, sum er arbeidsgevarin.

Júst tað sama er galdandi, tálønimar fara uppísamband við sáttmálasamráðingar. Tá er neyðugt at tillaga einstøku játtanirnar, annars hongur tað ikki saman, og ein meirkostnaður førir við sær, at starvsfólk mugu arbeida meira uttan avloysarar, at tey ikki fáa neyðugu tíðina tillutaða til fyrireiking og – enn týðningarmiklari – eftirmeting av sínum arbeiði. Alt hetta merkir til samans eina verri tænastu fyri børnini og teirra foreldur.

Við foreldragjaldinum tryggjar politiski myndugleikin, t.e. arbeidsgevarin, sær, at ráð eru at rinda fyri tær avtalur, sum eru galdandi á sáttmálaøkinum og sambært dagstovnalógini. Tað er ábyrgdin hjá leiðarunum at greiða frá, hvat tørvurin er á tí einstaka dagstovninum, soleiðis ar starvsfólk og børn hava góðar umstøður. Leiðarin er fakligi serfrøðigurin og ger tí sína skyldu móttvegis bæði starvsfólkum, børnum og foreldrum og móttvegis arbeidsgevaranum. Og hesum hevur arbeidsgevarin rætt og slætt skyldu at lurta eftir og at gera sítt til, at viðurskiftini eru á einum høgum støði, soleiðis at allar reglur verða fylgdar. Tað ber ikki til at fylgja sáttmálunum, um karmarnir ikki eru til tess. Og tað er har, politiska ábyrgdin liggur. Her er ikki talan um leiðslurætt ella tulkingarrætt, hetta er

tað, fríu samráðingarnar ganga út upp á.

Eingin kommuna kann veita eina góða tænastu uttan at gjalda fyri hana, tað hon kostar. Og okkara limir krevja ikki annað enn størv, sum geva eina løn, tey kunnu liva fyri, arbeidsumstøður, sum tryggja teimum góða kropsliga og sálarliga heilsu, umstøður at uppfylla lógar- og sáttmálakrøv og at geva øllum børnum bestu umstøður at mennast og mentast í. Tað sama ynskja foreldur at børnunum, og ikki minst hava børnini ikki uppiborðið annað enn bara tað besta. Tey eru okkara framtíð.

Flyta stavsfólkini, ella flyta foreldrini við teirra børnum, so nyttar lítið, at vit standa eftir við tónum dagstovnum og gyltum lyftum. Hvørja fer ein familja flytir av landinum so flytir ein partur av okkara framtíð við teimum, og tað kann fleirfaldast, hvussu stórar avleiðingar tað fær fyri samfelagið og fyri Føroyar sum heild uppá langt sikt við fleiri eldri og færri, sum arbeida.

Koyr Samhaldsfasta har ið piparið grør

Frank Davidsen

Hesi mergjaðu orðini átti fyrrverandi formaður Sambandsflokkin Edmund Joensen, aftaná at Janaðarflokkurin hevði lagt uppskoti fyri Løgtingi um at seta á stovn Samhaldsfasta fyri gott og væl 20 árum síðan.

Síðani tá er nógv vatn runnið, eins og nógvir av okkara pensionistun hava fingið eitt ískoyti aftur at síni fólkapensión. Ikki tí,

ískoyti úr Samhaldsfasta átti at veri væl hægri enn tað er í dag, tí skyldurnar og føstu útreiðslur pensionistana røkka als ikki til teirra tørv nú vit skriva 2013.

Men sambært Dimmu í kvöld so er ríkiligt ar taka av nú eginogn í Samhaldfasta fyri 2012 var 998 milliónir krónur. So helst er hon ídag væl omanfyri milliardina.

Sum øllum kunnugt, so stendur á gomlun nøglum hjá okkara Løgmanni, í royndini at bjarga sínum politiska lívið. Onkur vil verða við, at hann er vorðin til eitt jo jo, ella ein politiskan sprellimann, og tað er ikki tann rivan í samgonguni, ið hann ikki kann tetta, bert hann kann bjarga sær politiskt.

Ein royndin var, at hann persónliga uttan heimild skuldi ræna 150 milliónir krónur úr fæi Landsbankans. Hetta fyri at tryggja sær avgerandi atkvøðurnar til privatu tunnilsætlanina, tí hansara samgonga var komin í minniluta. Hetta var av ongun, helst tí at Figgjarmálaráðharrin hevur sligið hann á fingrarnar.

Í øllum politiska rokinum sum hevur verið, hevur sami Figgjarmálaráðharri verið kúrrur sum kettan, samstundis sum hann aftan fyri politisku leiktjöldini hevur arbeitt við eini heilt aðrar ætlan, nevnliga Samhaldsfasta Eftirlønargrunnunum, eins og at bjarga Løgmanni politiskt.

Nú er ikki nokk við at

skatta framtíðar pensiónir til skattalætta. Neiii nú er Gud hjálpi mær ætlanir sambært Dimmu, at pantseta eginognina í tí grunni sum í 1991 varð stovnsettur til at geva komandi pensionistum ein figgjarligan fløva aftur at fólkapensióni, ið líkasum í dag nærum er á hungursmarkinum.

So kann ein spyrja seg sjálvan um okkara stjórna-leiðari og hans fylgisneytar eru spinnandi ørir. Ella eru vit veruliga við at fáa Mugabe líknandi støður her á landið.

Vit hava einstjórnarleiðara sum er vassaður so langt út, at samstundis sum hann hevur tikið ræði av egna Landsstýrismanni sínum, so ætlaði hann sambært fjølmiðlunum

í morgun ikki at hetta stig kom at hava avleiðingar fyri Kára P. Højgård.

Men seinri ídag segði hann seg biða eftir meira skjølum, fyri at taka støðu um hvørt tunnismálið fekk avleiðingar fyri Landsstýrimannin innlendismálum. Henda støða Løgmanns er fullkomuliga absurd. Fyrst tekur hann ræði av sínum egna Landsstýrismanni, væl vitandi um, at hann situr sum Løgmaður við einum minniluta í Løgtinginum aftan fyri seg.

Haraftur at eru tað ikki nú 150 milliónir krónur ið hann hevur brúk fyri, at bjarga sær politiskt. Nei, nú skal hann Gud hjálpi mær í hesum føri hava eginogn Samhaldsfasta, og pantseta hesa eginogn, soleiðis at hann aftur hevur

ein meiriluta í samgonguni, sum kann bjarga hansara politiska lívið.

Er tað veruliga eingin í samgonguni sum kann ímynda sær, at henda absurd politiska komedia ikki kann halda áfram. Fær tað sum er hent ikki fylgjir fyri Landsstýrismannin í innlendismálum, so eigur Løgmaður at leggja kongin. Um ikki, ja so hava vit veruliga anarki í landsins leiðslu, ið kemur at gjøgнусúrge okkara samfelag, langt fram í tíðina.

Og hví skal tað ikki tá ið vit eru vitni til ein sovorðnan politiskan glantrileik, sum ikki fyrr er sæddur í Føroya politisku søgu.